

DIGINOMADIT – ELÄMÄNTAPA JA EETTINEN VALINTA

Ihmiset ovat aina liikkuneet ja nomadismi on tuhansia vuosia vanha ilmiö. Modernien nomadien elämäntavan mahdollistaa digitalisaatio, joka mahdollistaa työnteon ja ihmissuhteiden ylläpitämisen paikasta riippumatta. Toisaalta vapaata liikkuvuutta haastavat institutionaaliset rakenteet ja maakohtaiset erot. Lainsäädännön näkökulmasta diginomadit ovat haavoittuvassa asemassa ja diginomadismia tukevat toimintamallit useissa maissa vasta kehitteillä. Diginomadeja haastaa myös elämäntavan kestävyys liittyvät kysymykset, kuten matkustamisen tarpeellisuus ja ympäristövaikutukset. Silti monelle liikkuva elämäntapa tarjoaa mielekkään tavan tehdä työtä.

Avainsanat: nomadismi, diginomadit, työn liikkuvuus, eettisyys, digitalisaatio

NIINA NUMMELA
Professori | Turun yliopisto

Kuva: Adobestock.com.

Modernit nomadit

Ihmiset ovat liikkuneet aina, usein pakon edessä. Kesti tuhansia vuosia ennen kuin ihmisheimot valitsivat pysyvän asuinpaikan vaeltamisen sijaan. Vaikka vaeltavia paimentolaisryhmiä on edelleen, suurin osa ihmisistä on kiinnittyneitä tiettyihin paikkoihin ja heidän identiteettinsä on vahvasti paikkasidonnaista rakentuen heidän juuriensa, synnyin- ja asuinseutunsa perusteella. Digitalisaatio ja teknologian kehittyminen on kuitenkin mahdollistanut modernin nomadismien eli globaalin liikkuvuuden diginomadina. Tätä on myös tukenut työelämän laajempi muutos, erityisesti pandemian jälkeinen etätöiden lisääntyminen ja alustatalouden yleistyminen.

Hannonen (2020) määrittelee diginomadin globaalisti liikkuvaksi henkilöksi, joka hyödyntää digitaalista teknologiaa tehdäkseen työtä. Vaikka diginomadit periaatteessa haluavat pois perinteisistä toimitiloista ja tekevät työtään usein virtuaalisessa ympäristössä, Toivasen (2025) tuoreen tutkimuksen mukaan heidän työssään on usein kuitenkin toimistoympäristöstä lainattuja elementtejä. Tällainen on esimerkiksi yhteiskäyttöisten toimitilojen käyttö yhdessä muiden diginomadien kanssa. Lisäksi diginomadit ovat riippuvaisia teknologiasta ja se osittain määrittää missä työtä voidaan tehdä; kaikkialla maailmassa nettiyhteydet eivät ole yhtä tehokkaita tai tasainen sähkönsaanti taattua.

Diginomadismi ei ole mahdollista kaikille. Tulojen lisäksi myös kansallisuus määrää kuinka vapaasti yksilöt voivat liikkua maasta toiseen. Lisäksi diginomadilla tulee olla osaamista, jota voi hyödyntää ylitse rajojen – kaikissa ammateissa se ei onnistu. Teknologian lisäksi diginomadien vapautta rajoittavat erilaiset institutionaaliset rakenteet, kuten esimerkiksi henkilöverotus. Diginomadien osalta verotus on varsin monimutkaista ylijärjestyksen liikkuvuuden vuoksi. Lisäksi monet diginomadit tekevät työtään yrittäjinä tai freelancereina, mikä entisestään mutkistaa tilannetta. Tyypillisesti henkilöverotusta määrittävät työnantajan sijainti ja työnteon paikka, mutta diginomadien työskentely ei tarjoa pohjaa perinteisen työeläinsäädännön kriteerien soveltamiselle (vrt. Rosin 2024) ja siksi verotusta arvioidaan usein tapauskohtaisesti. Käytännön syistä diginomadit valitsevatkin tyypillisesti jonkin tukikohdan toimilleen, esimerkiksi diginomadi Olli kuvaa tilannettaan seuraavasti:

Ikään kuin admin-asiat ovat siellä: mulla on Lontoossa osoite, raha-asiat ovat siellä, kaikki puhelinliittymät, periaatteessa oman elämän peruspilarit on siellä. Nyt kun

olen ollut kuusi kuukautta nyt aika pitkälti reissussa, matkustanut paikasta toiseen ja elänyt tämmöistä paikkariippumatonta elämää, niin kutsuttuna diginomadina, niin tällä hetkellä koti on se, että voin olla paikassa, minne voin levittää matkalaukut, pestä pyykkiä, käydä ostamassa kaupasta aamiaista. Tämä kämppä, missä tällä hetkellä olen Gdańskissa, tämä Airbnb asunto, niin se tuntuu ihan kodilta, mutta koen, että Lontoo on kotikaupunki pitkällä juoksulla sen takia, että pankkitili on siellä.

Diginomadien kasvanut määrä on johtanut siihen, että useat maat ovat alkaneet kehittää omia ratkaisujaan tälle kohderyhmälle. Erityisviisumeja tarjoavat eurooppalaisista maista Espanja, Islanti, Kreikka, Kroatia, Latvia, Malta, Portugali, Tšekki, Unkari ja Viro, muista esimerkiksi Costa Rica, Japani, Meksiko, Taiwan ja Yhdistyneet Arabiemiirikunnat. Viisumi mahdollistaa turistiviisumia pitkäaikaisemmän oleskelun maassa sekä työnteon niin etätöitä tekeville kuin freelancereillekin. Viisumit eivät kuitenkaan ole ilmaisia ja niiden saamiseen liittyy erilaisia ehtoja, joten ne omalta osaltaan rajaavat diginomadien kohteita ja korostavat myös ilmiön elitistisyyttä. Lisäksi ne eivät tyypillisesti tarjoa sosiaaliturvaa tai pääsyä paikalliseen tuettuun terveydenhuoltoon. Vaikeuksiin joutuessaan diginomadit ovatkin varsin haavoittuvassa asemassa.

Diginomadismi elämäntapana

Monet diginomadit ovat kosmopoliitteja, jotka muuttavat maasta toiseen koska se mahdollistaa heille halutun elämäntavan, mutta samalla heille kehittyy varsin universaali maailmankuva, jota erilaiset rajat eivät juuri määritä (vrt. Nummela et al. 2024). Teknologia kuitenkin mahdollistaa siteiden ylläpitämisen kotimaahan ja kosmopoliittisen identiteetin rinnalla voi kulkea vahva kansallinen identiteetti. Kosmopoliittisuus näkyy erityisesti diginomadien avoimuudessa ja korkeassa epävarmuuden sietokyvyssä. Haastattelussa Olli kuvaa itseään seuraavasti:

Mä oon aina ollu tosi peloton. Mä en oo koskaan pelännyt epävarmuutta, mä en oo koskaan pelännyt epävarmoja elämäntilanteita, mä en oo koskaan kiinnostunut semmoisesta uraputkesta, missä on yhdessä yrityksessä, missä mä olisin ajasta ikuisuuteen duunissa. Mä oon aina jotenkin pyrkinyt luomaan mun oman työelämän myös sen mukaan, että mä pystyn matkustelemaan ja elämään vapaasti ja paikkariippu-

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttöluvaa osoitteesta: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

mattomasti, ja mä oon aina miettiny koko maailmaa vaihtoehtona, missä olla, eri maa-alueita. ... Musta on kiva vaan välillä mennä paikkaan, mistä mä en tunne yhtään mitään, enkä tiedä yhtään mitään, ja mennä sinne ja kokeilla voisko täällä vaikka sit kokeilla olla.

Erityisesti sosiaalinen media usein romantisoii diginomadismia korostaen sen eskapistista luonnetta, pakoa arjesta ja siihen liittyviä vapauksia. Elämäntapa koetaan elitistisenä, ei vähiten siksi että monet diginomadit saavat tulonsa hyväntuolisista teollisuusmaista hyödyntäen kehittyvien maiden alhaisempia elinkustannuksia (englanninkielisessä kirjallisuudessa ilmiöstä käytetään termiä *“geographic arbitrage”*). Toisaalta diginomadismi edellyttää sekä kustannusten tiukkaa seurantaa että jatkuvaa sopeutumista uusiin kulttuurisiin normeihin ja yhteisöihin, jossa valittu elämäntapa ei välttämättä herätä myönteistä vastaanottoa. Yksin matkustavista diginomadeista osa on myös yksinäisiä. Ei olekaan yllättävää, että diginomadit hakeutuvat usein paikkoihin, joissa on jo muita samankaltaisia, kuten suurkaupunkeihin. Sopivan paikan etsintää helpottaa se, että diginomadien omilla verkkosivustoilla arvioidaan eri kohteita ja jaetaan kokemuksia.

Monille diginomadeille blogisivuston ylläpitäminen on yksi keino hankkia tuloja (tässä artikkelissa hyödynnetyt blogit on listattu artikkelin lopussa). Niissä keskeisenä motiivina valitulle elämäntavalle kuvataan sen mukanaan tuoma vapaus ja irtiotto perinteisestä toimistoelämän oravapyörästä. Aika, paikka ja ura näyttäytyvät keskeisinä oman aiemman elämän rajoitteina, joista on nyt päästy irti. Keskiössä ovat omat arvot ja kiinnostuksen kohteet, jotka voivat myös muuttua diginomadismin myötä. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että vapaus ei ole rajatonta, vaan diginomadit kehittävät arjen rutineja, jotka rytmittävät päiviä ja työntekoa. Liikkuvuus itsessään on suunnitelmallista ja vaatii koordinoitua sekä kustannusten seurantaa. Suunnittelun tarve korostuu erityisesti perheissä; tyypillisesti diginomadiperheet viettävät pidempiä aikoja yhdessä paikassa lasten koulukäynnin vuoksi.

Diginomadismi eettisenä valintana

Diginomadit ovat tietoisia omaan elämäntapaansa liittyvistä eettisistä kysymyksistä ja korostavat blogeissaan eettistä, ekologista, hidasta matkailua. Tämä tarkoittaa vähemmän kohteita, harvempia siirtymiä ja mahdollisuuksien mukaan matkustusta myös maata pitkin.

Diginomadit ovat tietoisia omaan elämäntapaansa liittyvistä eettisistä kysymyksistä ja korostavat blogeissaan eettistä, ekologista, hidasta matkailua. Tämä tarkoittaa vähemmän kohteita, harvempia siirtymiä ja mahdollisuuksien mukaan matkustusta myös maata pitkin.

Kuva: Adobestock.com.

sekä korostavat kohdemaan kulttuurin ja asukkaiden kunnioitusta. Osa haluaa opetella paikallista kieltä tutustuakseen paikallisiin paremmin ja hyödyntääkseen heidän palvelujaan, mutta myös mahdollistaakseen satunnaisen työskentelyn kohdemaassa.

Moni diginomadi nostaa blogeissaan esiin tarpeen vähentää globaalia kulutusta – meillä kaikilla on jo liikaa kaikkea. Mitä pidempään nomadielämä on viettänyt, sitä vähemmän tuntuu olevan tarvetta materiaalille. Oma vaikutus paikallisissa yhteisöissä tulee myös näkyvämmäksi ajan kuluessa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ei siis mennä paikalliseen kahvilaan, tilata yhtä kahvia ja työskennellä siellä koko päivän ajan vaan vuokrataan työtila ja maksetaan paikalliselle yrittäjälle siitä.

Koronapandemia pakotti diginomadit pysähtymään, mutta matkustusrajoitusten poistuttua, useimmat ovat jatkaneet entistä elämäntapaansa. Yhtäkkinen rajojen sulku oli kuitenkin monelle muistutus siitä, että kaikki ratkaisut eivät ole heidän käsissään. Varovaisuus ja suunnitelmallisuus onkin lisääntynyt, eivätkä eksoottisimmat kohteet enää kiinnosta entiseen tapaan. Yhä useampi huomaa myös pohtivansa diginomadin dilemmaa: aikooko elää diginomadina loppuelämänsä, vai tuleeko joskus aika asettua?

Pandemian jälkeinen työelämä mahdollistaa monipaikkaisen työskentelyn, mutta toisaalta ym-

päristökysymykset ja geopolittiset haasteet ovat nousseet esiin yhä voimakkaammin. Vaikka moderni nomadismi ei ole katoamassa, sen kasvu todennäköisesti maltillistuu, erityisesti jos työläinsäädäntöön, verotukseen ja sosiaaliturvaan liittyviä kysymyksiä ei saada ratkaistua.

Artikkeli perustuu Suomen Akatemian rahoittaman COSMO -tutkimushankkeen aineistoon (rahoituspäätös 348531/22). Lisätietoja projektista <https://cosmoresearchproject.wordpress.com/>

Lähteet

- Hannonen, Olga (2020). In search of a digital nomad: defining the phenomenon. *Information Technology & Tourism*, 22 (3), 335–353.
- Nummela, Niina, Riikka Harikkala-Laihin, Eriikka Paavilainen-Mäntymäki, & Johanna Raitis (2024). *Cosmopolitan disposition*. Audra I Mockaitis & Christina Butler (eds.), *Elgar Encyclopedia of Cross-Cultural Management*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 145–147.
- Rosin, Annika (2024). Cross-border telework and the applicable labour law: The role of different connecting factors in determining objectively applicable law. *European Labour Law Journal*, 15 (4), 755–772.
- Toivanen, Mari (2025). The Freedom Paradox: Meanings and Configurations of Digital Nomadic Work. *International Migration Review*, 01979183251314848.
- Artikkelia kirjoitettaessa hyödynnetyt diginomadiblogit
- A brother abroad <https://abrotherabroad.com/digital-nomad-blog/>
- Amy Suto <https://www.amysuto.com/desk-of-amy-suto/my-digital-nomad-story>
- As the bird flies <https://www.asthebirdfliesblog.com/wonderful-my-life-as-digital-nomad-my-become-nomad> <https://becomenomad.com/nomad-blogs/>
- Elämää nomadina <https://elamaanomadina.fi/>
- Girl gone abroad <https://www.girlgoneabroad.com/blog/category/Digital+Nomad+Life>
- Hostelworld <https://www.hostelworld.com/blog/fi/miten-olla-eettinen-digitaalinen-nomadi/>
- In via per aspera ad astra <https://viaperasperaadastra.com/Nomad-mum> <https://nomadmum.com/digital-nomad-family-blogs/>
- Nomadin päiväkirja <https://pleasebeseatedfortakeoff.com/365-x-nomadin-paivakirja-1/>
- Nomadimedia <https://www.nomadimedia.com/palvelut-matkailuyrityksille>
- The travels of Päivi and Santeri <https://paivisanteri.blogspot.com/>
- Traveling buzz <https://travellingbuzz.com/my-digital-nomad-story/>
- Tripsteri <https://tripsteri.fi/tripsteri-blogi/tyolomalla-osa-4-nomadi-nora-muuttaa-parin-kuukauden-valein/>